

Aan Provinciale Staten
Financiële Audit Commissie

DATUM	16-7-2020	REFERENTIE	Eric Philips
ONS NUMMER	8212D567	DOORKIESNUMMER	06-46994725
NUMMER PS	Nummer PS	E-MAILADRES	Eric.philips@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	1	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk

Onderwerp Statenbrief:
Accountantsverslag 2018 en 2019 PwC

Voorgestelde behandeling:
Bespreking in de Financiële Audit Commissie van 16 juli 2020.

Geachte dames en heren,

Inleiding

Op 16 juli 2020 heeft de accountant van PwC het Accountantsverslag 2018 en 2019 uitgebracht. In het Accountantsverslag rapporteert de accountant aan Provinciale Staten over de uitkomsten van de controle van de jaarstukken 2018 en 2019. Ook wordt ingegaan op de interne beheersing en ontwikkelingen betreffende wet- en regelgeving. In deze statenbrief wordt ingegaan op de belangrijkste boodschappen in het Accountantsverslag met een reactie op de bevindingen en aanbevelingen.

Voorgeschiedenis

Op 11 mei 2020 heeft de accountant van PwC de Managementletter en Boardletter 2018 en 2019 uitgebracht. De accountant rapporteert in deze documenten haar bevindingen over de interne beheersing tegen de achtergrond van de toen lopende controle van de jaarrekeningen 2018 en 2019. De Boardletter is in de Financiële Audit Commissie (FAC) van 13 mei besproken en op 9 juni heeft GS de reactie en aanpak op de bevindingen en aanbevelingen vastgesteld en is PS hierover geïnformeerd middels een statenbrief. Op 23 juni 2020 zijn de concept-jaarstukken 2018 en 2019 door GS vastgesteld en aangeboden aan PS voor bespreking en vaststelling op 15 juli 2020. Het Accountantsverslag 2018 en 2019 en de controleverklaringen waren toen nog niet beschikbaar.

Algemene reactie op het concept Accountantsverslag

De accountant van PwC heeft in het accountantsverslag 2018 en 2019 de bevindingen en adviezen helder weergegeven. De bevindingen en adviezen zijn in lijn met de eerder uitgebrachte Boardletter en Managementletter 2018 en 2019.

De totstandkoming en controle van de jaarstukken 2018 en 2019 was een intensief proces waarbij, tot de oplevering van deze voorliggende stukken, door alle betrokkenen hard is gewerkt. De twee jaarrekeningen zijn bereikt door een goede en intensieve samenwerking met het team van PwC. Aangesteld door uw Provinciale Staten moest PwC als de nieuwe accountant van de provincie wegens corona-maatregelen voornamelijk op

“afstand” de organisatie leren kennen en de controle uitvoeren. Dat was soms lastig. Het college en management is PwC en de organisatie zeer erkentelijk voor de goede samenwerking en de bereikte resultaten. Dit proces zal worden geëvalueerd om van te leren en een goede basis te leggen voor een volgend controleproces. PwC doet in het accountantsverslag PwC meer dan 30 concrete aanbevelingen. Ten aanzien van de kernboodschappen van PwC leest u hieronder onze reactie, op de individuele aanbevelingen niet. Het college herkent zich echter in alle aanbevelingen en wij hebben besloten om de monitoring van de opvolging van deze adviezen, in lijn met ons besluit ten aanzien van de boardletter en eerder rapporten van accountants en Randstedelijke Rekenkamer, op te dragen aan de concerncontroller.

(Kern)boodschappen concept Accountantsverslag

1. *Uitkomst jaarrekeningcontrole 2018*

Het oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2018 is goedkeurend.

2. *Uitkomst jaarrekeningcontrole 2019*

Het oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2019 is goedkeurend.

3. *Uitkomsten Sisa, WNT en impact Covid-19 voor 2018 en 2019*

Over de Sisa-bijlagen 2018 en 2019 zijn geen bevindingen geconstateerd. De Wet Normering Topinkomens (WNT) is nageleefd. De accountant geeft aan dat in termen van verslaggeving de coronacrisis wordt gezien als een gebeurtenis na balansdatum, die geen nadere informatie geeft over de situatie per 31 december 2018 en 31 december 2019. Het heeft daarmee geen financiële impact op de jaarrekeningen 2018 en 2019. Wel is hieraan aandacht besteed in het jaarverslag, bij de paragraaf weerstandsvermogen en bij de gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening.

Reactie

De coronacrisis heeft geen directe invloed gehad op de jaarrekeningen 2018 en 2019, maar wel een maatschappelijke impact. Over de (financiële) gevolgen voor de provincie en de genomen maatregelen bent u geïnformeerd met statenbrieven. In de Zomernota 2020, te behandelen in september, wordt u geïnformeerd over de impact en maatregelen die we willen gaan nemen als gevolg van de coronacrisis.

4. *Bevindingen in voldoen aan aanbestedingsregels*

De accountant heeft bij de toets of inkoopdossiers op de juiste wijze Europees zijn aanbesteed voor de jaarrekeningen 2018 en 2019 bevindingen geconstateerd. Het gaat hierbij om dossiers waarbij ontbrekend geen Europese aanbestedingsprocedure is gevolgd. Dit zorgt voor een rechtmatigheidsfout in beide jaarrekeningen. Daarnaast bestaat een aantal onzekerheden als gevolg van het ontbreken van goede documentatie. **De rechtmatigheidsfout en onzekerheden liggen onder de controletoleranties die de accountant hanteert.**

Reactie

Het voldoen aan de aanbestedingsregels is belangrijk. In 2020 is daarom ook een eigen intern onderzoek uitgevoerd naar het voldoen aan de aanbestedingsregels. De accountant bevestigt dat het onderzoek voldoende diepgang had. Dit eigen onderzoek zal niet eenmalig zijn. Ook in de Managementletter c.q. Boardletter zijn aanbevelingen opgenomen. In de verbeterprogramma's Versterken Financiële Functie en Bedrijfsvoering zijn aanbevolen verbeteracties met betrekking tot aanbesteding opgenomen en ook de aanbevelingen uit dit accountantsverslag zullen hierin opgenomen worden.

5. *Onzekerheden Uithoflijn*

In de bevindingen bij de jaarrekening 2017 is een bedrag van €12,2 miljoen als onzekerheid opgenomen omdat eind 2017 onvoldoende geschikte controle-informatie is verkregen om vast te stellen dat de prijs in de afgesloten overeenkomsten juist is in relatie tot de waarde van de prestatie die ervoor is geleverd. Doordat de trap in het stationsgebied die is aangelegd voor de gemeente Utrecht ook wordt gedeclareerd aan de gemeente, wordt de onzekerheid €1,9 miljoen lager. Daarnaast wordt de bijdrage van het Rijk deels toegerekend aan de investeringen met onzekerheden en is een deel van de

onzekerheid toe te rekenen aan gemeente Utrecht. Dit verlaagt de onzekerheid met €5,4 miljoen. Per saldo resteert een onzekerheid van €4,8 miljoen over de prestatielevering en daarmee over in hoeverre de investeringen kunnen worden geactiveerd. Deze onzekerheid zou de komende jaren (de gehele afschrijvingstermijn) blijven bestaan. Dit is in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening zeer ongewenst. Daarom heeft het college vanuit zijn verantwoordelijkheid voor (de kwaliteit van) de verantwoording besloten om deze resterende onzekerheid in de materiële vaste activa in 2018 in een keer ten laste van het resultaat te brengen. Dit collegebesluit was ook belangrijk omdat de accountant anders niet tot een oordeel over de getrouwheid had kunnen komen. **Wij hebben dit besluit ook expliciet voorgelegd in de besluittekst van het statenvoorstel.** PwC wegens in 2018 voor de laatste maal deze resterende onzekerheid mee in hun oordeel.

Reactie

Het college heeft besloten, na advies van de accountant, om **u voor te stellen** de onzekerheid over de Uithoflijn versneld af te schrijven. Het college is tevreden dat hierdoor deze onzekerheid voor de controle van de jaarrekeningcontrole 2019 van tafel is.

6. *Hart van de Heuvelrug: financiële verwerking 2018*

De gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug is in volle ontwikkeling in samenwerking met de gemeenten Soest en Zeist. Hierbij worden investeringen gedaan in natuur en daarnaast woningbouw/bedrijventerreinen ontwikkeld. Het gebied wordt als één totale gebiedsontwikkeling gezien, met financiële verevening tussen de projecten (met als doel een kostendekkende ontwikkeling van het gebied). Deze gebiedsontwikkeling is de afgelopen jaren verwerkt als één grondexploitatie. Voor 2019 bestond er landelijk veel interpretatieverschil over de toepassing van het BBV op dergelijke grote projecten. Eind juli 2019 is een nieuwe notitie grondexploitaties uitgebracht door de commissie BBV. Hierin is expliciet opgenomen dat voor grote projecten met een mix van investeringen in openbare ruimte en grondexploitatieontwikkeling een splitsing moet worden aangebracht in de financiële verwerking. Op grond hiervan heeft het college uiteindelijk besloten, om voor het inzicht en om in lijn met het BBV te verantwoorden, een splitsing aan te brengen in investeringen in natuur (materiële vaste activa en immateriële vaste activa) en anderzijds de grondexploitatieprojecten (voorraad onderhanden werk). Dit is als stelselwijziging verwerkt, waarbij de vergelijkende cijfers zijn aangepast. De resultaten van het project zullen in een nog op te richten reserve worden samengebracht, waarbij dan uiteindelijk ook het financiële resultaat op de totale gebiedsontwikkeling zal blijken. PwC kunnen met deze verwerking instemmen.

Reactie

In het **statenvoorstel** is de aanpassing van de financiële verwerking Hart van de Heuvelrug in de jaarrekening 2018 ook opgenomen. Het college is tevreden dat over de wijze van financiële verwerking overeenstemming is bereikt.

7. *Kwaliteitsslag leesbaarheid van de jaarstukken*

In de doorontwikkeling van de financiële functie bestaat veel aandacht voor het verbeteren van de leesbaarheid van de jaarstukken. Dit proces krijgt in het najaar van 2020 een vervolg. Er is in de jaarrekeningen 2018 en 2019 een eerste stap gezet om de lay-out te verbeteren. Hier ligt nog een belangrijke opgave voor 2020 (bijv. het gebruik van grafieken en goede toelichtingen).

Reactie

De leesbaarheid van de jaarstukken is ook voor ons belangrijk, het is terecht dat de accountant dit als kernboodschap opneemt. In de jaarstukken 2018 en 2019 zijn enige verbeteringen in de leesbaarheid doorgevoerd maar deze zijn nog onvoldoende. Zoals ook in het **statenvoorstel** aangegeven, is de ambitie om in 2020 de leesbaarheid van de planning en controldocumenten verder te verbeteren en rekening te houden met de gemiddelde lezer van dit document die niet altijd even diep en specialistisch in het onderwerp zit. We zullen de verbetering van de leesbaarheid van de jaarstukken projectmatig oppakken.

8. *Versterking beheersing fraude en integriteit staan hoog op de agenda*

De accountant constateert dat de interne procedures rondom het melden van fraude en integriteitsvermoeden zijn aangescherpt. Dit mede op basis van het onderzoek naar de Uithoflijn en de

leerpunten die daaruit voortkwamen. Het nieuwe college en management stimuleren naar mening van de accountant hierbij een “open houding” in de organisatie, zodat zaken bespreekbaar worden gemaakt. Tevens wordt gewerkt aan een provinciebrede fraudeanalyse. Dit met als doel om de risico's in kaart te brengen, de verschillende beleidsmatige documenten op fraude en integriteitsgebied aan elkaar te koppelen en vervolgens vast te stellen of in voldoende mate interne beheersmaatregelen zijn ingericht om de risico's waar mogelijk te mitigeren. De accountant is van mening dat dit een belangrijke stap is om de beheersing op het gebied van fraude en integriteit verder te verbeteren. In de controle door de accountant is aandacht besteed aan diverse aspecten rondom het thema fraude en integriteit. Hieruit komen geen indicaties van fraude naar voren.

Reactie

Fraude en integriteit is voor het college en de organisatie een belangrijk thema. Een “open houding” in de organisatie en bestuur is hierbij een belangrijke randvoorwaarde. Het college en management benadrukken dit daarom ook. Dit krijgt continue aandacht.

9. *Doorzetten verbeteringen in proces jaarstukken 2020*

In de Managementletter en Boardletter 2018 en 2019 heeft de accountant bevindingen en aanbevelingen gegeven over de kwaliteit van het afsluitproces, het proces voor de totstandkoming van de jaarrekeningen en het verkrijgen van de benodigde onderbouwingen. Het jaarrekeningproces heeft hierbij opnieuw bevestigd dat deze verbetermaatregelen daadwerkelijk noodzakelijk zijn. De kwaliteit van de administratie en het jaarrekeningdossier, de interne kennis van het BBV en de “checks en balances” in de (financiële) processen moeten worden verbeterd.

Reactie

In de Boardletter en Managementletter 2018 en 2019 zijn door de accountant heldere bevindingen en adviezen opgenomen. De verbeteracties naar aanleiding van de bevindingen/adviezen over onder andere het afsluitproces, de totstandkoming van de jaarrekeningen en de benodigde onderbouwingen zijn opgenomen in de verbeterprogramma's Versterken Financiële Functie en Bedrijfsvoering. In de Statenbrief over de Boardletter is dit toegelicht. De accountant bevestigt met de kernboodschap dat het gekozen verbetertraject om de bedrijfsvoering op een hoger niveau te krijgen, voort moet worden gezet.

10. *Subsidies*

In het Accountantsverslag zijn bevindingen en adviezen opgenomen met betrekking tot de administratieve verwerking van subsidies en de achterstanden in de subsidievaststellingen.

Reactie

De interne controlemaatregelen ten aanzien van de procesgang van beleid tot uitvoering, beschikking en vaststelling zullen blijvend kritisch onder de loep worden genomen teneinde ervoor zorg te dragen dat de wijze van verantwoorden en boeken in de administratie van de subsidie aansluiten op de (juridische) status van de subsidie.

Het advies van de accountant om het inzicht van de subsidieadministratie en aansluiting met de financiële administratie te verbeteren wordt opgevolgd. Ook wordt de geconstateerde ontstane achterstand in het formeel vaststellen van de subsidies opgepakt. Zeker omdat de BBV vanaf het jaar 2021 andere regels stelt over het moment van resultaat nemen, vraagt dit extra aandacht van het college. Het college erkent dit aandachtspunt en pakt dit op.

11. *Registratie gronden*

Provincie Utrecht kent al diverse jaren (vanaf 2009) een revolverend fonds. Dit betreft de voorraad gronden die aangekocht en verkocht worden om uiteindelijk hiermee de provinciale en (inter)nationale natuurdoelstellingen te realiseren. De gronden worden hierbij verkocht om daarmee budget te realiseren voor de inrichting van natuur en nieuwe aankopen. De accountant adviseert het college om de registratie van de gronden te verbeteren. Het is hierbij aan te raden om in 2020 te beoordelen welke historie nog terug te halen is en in hoeverre op basis hiervan tot een verfijning kan worden gekomen van de verkrijgingsprijs van de desbetreffende gronden.

Reactie

Ook dit punt herkent het college. Binnenkort zal uw Staten de Nota Grondbeleid bespreken en wij pakken deze aanbeveling van PwC op dit punt zeker op.

12. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De accountant heeft aangegeven dat de registratie van de niet uit de balans blijvende verplichtingen (de verplichtingenadministratie) een punt van aandacht is.

Reactie

Het college herkent dit punt en zal derhalve ook meer aandacht geven aan de onderbouwing en de registratie van de verplichtingen. Dit wordt opgenomen in het Programma Versterken Financiële Functie.

Essentie / samenvatting:

De accountant van PwC geeft in het Accountantsverslag haar bevindingen over de jaarstukken 2018 en 2019 en geeft ook adviezen voor verbetering van het proces en inhoud van de jaarstukken. Een algemene en inhoudelijke reactie op de bevindingen/adviezen uit het accountantsverslag wordt gegeven en met deze Statenbrief worden Provinciale Staten hierover geïnformeerd. GS herkent zich in de bevindingen en adviezen van de accountant. Het Accountantsverslag en de eerder uitgebrachte Boardletter 2018 en 2019 ondersteunt de huidige aanpak voor de verbetering van de bedrijfsvoering en de financiële functie.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Met het Accountantsverslag 2018 en 2019 rapporteert PwC aan Provinciale Staten over de bevindingen van de controle van de jaarstukken 2018 en 2019.

Financiële consequenties

Het Accountantsverslag 2018 en 2019 heeft geen extra financiële consequenties. In de begroting 2020 zijn structureel extra middelen opgenomen voor versterking van de Bedrijfsvoering.

Vervolgprocedure / voortgang

Het accountantsverslag 2018 en 2019 PwC wordt in het bijzijn van de accountant toegelicht en besproken in de Financiële Auditcommissie van 15 juli 2020.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennismaken van deze statenbrief en deze te bespreken in de vergadering van de Financiële Audit Commissie op 15 juli 2020.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,

Bijlage: Accountantsverslag 2018 en 2019 PwC.